

SANT PERE
PESCADOR
DESAPAREGUT

SANT PERE PESCADOR

PLANELLS / FOT. MARISA ROIG

Marisa Roig Simon

SANT PERE PESCADOR DESAPAREGUT

 efadós[®]

Ajuntament de
Sant Pere Pescador

SANT PERE PESCADOR DESAPAREGUT

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer 2022

© dels textos: Marisa Roig Simon

© del pròleg: Rosa Font Massot

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torrenteres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració

Ajuntament de Sant Pere Pescador

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Agraïments:

M. Lluïsa Simon, Josep Tornafoch i Meritxell Fernández,
M. Rosa Casamitjana, Dolors Godo, Manel Ortega i Inés
Roig, Josep Quintana i Imma Serra

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de portada:

Narcís Roget / AMF - Fons Narcís Roget

Acrònims:

ACBE (Arxiu Comarcal del Baix Empordà)
AMCE (Arxiu Municipal de Castelló d'Empúries)
AMF (Arxiu Municipal de Figueres)
ANC (Arxiu Nacional de Catalunya)
BFC (Biblioteca Fages de Climent)
BNC (Biblioteca de Catalunya)
CRDI (Centre de Recerca i Difusió de la
Imatge - Ajuntament de Girona)
ICGC (Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

ISBN 978-84-18243-79-0

DL B-3831-2022

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Un ordre umbilical

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Mirar el passat, entendre el present

Pàg. 12

LA VIDA AL POBLE

Urbanisme i sociabilitat

Pàg. 112

TRANSFORMACIÓ DEL TERRITORI

Del món agrari a la indústria turística

Pàg. 148

ENTORN DEL RIU

Activitats humanes i infraestructures

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

UN ORDRE UMBILICAL

Rosa Font Massot, escriptora i professora

Fragment humil de món / en ordre, diu la poeta Maria Josep Escrivà. I la paraula «ordre» em fa pensar no només en l'ordenació d'un paisatge contemplat des de lluny, sinó també en l'ordre que, com un cordó umbilical, ens uneix a la terra i a l'aigua, a les pedres, als rostres i als carrers. És l'ordre que hi ha en la línia del temps i que s'ha anat configurant en petits segments d'un trajecte que ens condueix, pas a pas, de l'úter al naixement. I del naixement al final. Sempre com un procés en evolució i creixença constants, del qual som una baula que uneix el passat amb el present de cada generació.

Podríem considerar que en aquesta cadena evolutiva, l'ordre umbilical s'inicia en un estadi anterior al naixement i continua en el que vivim al ritme del rellotge i que és un ser i un viure i un existir en construcció incessant. I perquè aquest ordre pervisqui i continuï com el millor llegat per a les generacions futures, calen les paraules i les imatges. I les paraules –quan expliquen els records– desvirtuen a voltes el passat més llunyà i el més pròxim. És llavors que una imatge ens retorna a la realitat que fou i ens relliga a l'úter d'aquells moments que ja no són.

Per això les fotografies que Marisa Roig ha recollit en aquest llibre *Sant Pere Pescador desaparegut* ens ajuden a perpetuar els llocs que van habitar els qui ens han

precedit, les feines que van fer, els seus moments de lleure i de festa... I fins podem sentir les seves veus que ens interpel·len, vives encara en aquesta línia del temps que va enllaçant els llocs desapareguts amb els que ara són i perviuen, els rostres enyorats amb els nous que van poblant els carrers i les places de Sant Pere.

I de tot aquest procés de creixement i d'expansió i també d'enderroc, en queden els gestos repetits dels nens de tots els temps enfilant-se a les pedres del costat de l'església, els peixos de la font de la plaça Major, el campanar que perfila la imatge del poble des de totes les seves entrades, la torre de can Caramany, el riu i el seu entorn, i els passos sords dels qui transiten pels carrers en dies de tramuntana.

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons JOSEP M. VILÀ ROIG

Introducció

MIRAR EL PASSAT, ENTENDRE EL PRESENT

Marisa Roig Simon, historiadora i arxivera

El llibre *Sant Pere Pescador desaparegut* a compleix un doble objectiu: en primer lloc, ha permès recuperar i difondre un seguit de fotografies de caràcter privat, algunes completament inèdites, que, si no, haurien restat desconegudes o en l'oblit, i, en segon lloc, ha servit d'eina amb la qual s'ha pogut resseguir i explicar la història més recent de Sant Pere Pescador d'una manera entenedora a través d'imatges.

Tanmateix, les fotografies seleccionades en aquest volum van acompanyades d'un petit text que ajuda a contextualitzar-les i a situar-les temporalment, i, si escau, a identificar-ne els personatges més rellevants.

El llibre està encapçalat pel pròleg «Un ordre umbilical», de l'escriptora i professora Rosa Font Massot, a qui agraeixo molt sincerament la col·laboració. El conjunt de 173 fotografies aplegades procedeix de 39 col·leccions particulars i de vuit institucions públiques –arxius

JOSEP ESQUIROL / FONS MARISA ROIG

4. - SN PERE PESCADOR. - LA PLAÇA

(FOT. J. ESQUIROL)

Excusivas de Miquel Serrat

EL RIU I LA PLAÇA

A la primera fotografia del llibre, del 1910, el riu, amb la passera i les dones rentant roba. A la fotografia del pròleg, les barques a la riba del riu cap al 1950. A la fotografia de la pàgina anterior, perspectiva de la plaça Major als anys vint. A l'esquerra, la font i unes nenes poant-hi aigua; més enllà, un carro i, al costat, dues cases que no segueixen l'alineació de la plaça. El 1942 les van enderrocar i van obrir un nou vial que enllaça amb el carrer de Sant Antoni.

EL CAMPANAR

En aquesta pàgina, el pont sobre el riu Fluvià als anys cinquanta. Al fons sobresurt l'estilitzat campanar de l'església de Sant Pere.

SALVADOR MASSÓ / Fons M. TERESA MASSÓ MALVESÍ

i biblioteques. Les més antigues són datades el 1888 i les més recents són dels anys vuitanta del segle xx.

El llibre s'estructura en tres blocs. El primer, «La vida al poble. Urbanisme i sociabilitat», se centra en el paisatge urbà –els carrers i les places–, la seva transformació i les diverses actuacions urbanístiques realitzades. Hi prenen un pes especial les relacions i la vida social dels santperencs, majoritàriament desenvolupada en els espais públics: les festes, els jocs, la religiositat i l'amistat. També hi tenen cabuda imatges vinculades a la vida quotidiana i als costums.

En el segon bloc, «Transformació del territori. Del món agrari a la indústria turística», el protagonisme el té el paisatge rural i la seva evolució. Són imatges de la vida i la feina als masos, de l'arribada del turisme i de

l'ocupació del territori amb establiments d'acampada i urbanitzacions.

I finalment, en el tercer bloc, «Entorn del riu. Activitats humanes i infraestructures», el fil conductor és el riu Fluvià. Es mostren fotografies de l'activitat pesquera i especialment de la instal·lació de les passeres i la construcció dels ponts per franquejar-lo.

El conjunt de fotografies de *Sant Pere Pescador desaparegut* permetran, a alguns, reconèixer els espais de la infantesa i a altres, descobrir aspectes de la vila fins ara desconeguts. La mirada al passat que ens proposa aquest llibre ajudarà a entendre el canvi que ha patit Sant Pere en el decurs de la darrera centúria i, en conseqüència, a discernir sobre allò que el poble ha conservat, ha millorat o ha perdut.

SALVADOR MASSÓ / Fons M. TERESA MASSÓ MALVESI

LA VIDA AL POBLE

Urbanisme i sociabilitat

L'església, bastida al segle XVII sobre un temple romànic, el castell dels Caramany i un conjunt de petites cases i carrerons formaren, a l'alta edat mitjana, el primer recinte emmurallat, el Fort. A partir del segle XIV, l'àrea urbana s'expandí, en direcció sud, cap al riu Fluvià i, en direcció nord, cap al camí de Castelló d'Empúries, on aixecaren una nova fortificació. Ja al segle XIX, els Caramany condicionarien els valls de la muralla per construir-hi un conjunt de cases. I a partir del segon terç del segle XX s'iniciaren un seguit de millores: la construcció de l'escola i l'obertura de nous vials amb la finalitat de connectar el centre de la vila amb els camins de circumval·lació. Alguns d'aquests projectes s'executaren durant la postguerra. En aquesta etapa es construïren cases de protecció oficial i s'esponjà i sanejà el nucli antic. Les pràctiques religioses, les ballades de sardanes i les festes es realitzaven a la via pública. L'espai que acollia una gran part de les activitats era la plaça Major.

JOSEP QUINTANA / Fons JOSEP QUINTANA BARRERA

L'ESGLÉSIA

En aquesta pàgina, panoràmica del 1966 del barri del sector sud-est de la vila amb l'església de Sant Pere al fons. El temple, d'estil barroc, es va aixecar entre el 1682 i el 1689 sobre les restes d'una antiga església romànica que es va enderrocar. L'interior es va ornar amb retaules i objectes de culte.

DURANT LA GUERRA

A la dreta, la façana nord de l'església el 1945. El seu interior fou espoliat i cremat durant la Guerra Civil, i utilitzat com a magatzem de gra. Per entrar-hi amb carros, obriren una porta a l'altar del Santíssim per on s'accedia a l'exterior. A la imatge ja es veu tapiada.

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons INÉS ROIG ARMENGOL